

Krytí feny a březost

- Výběr krycího psa,
- určení doby krytí,
- průběh krytí,
- dokumentace.
- Diagnostika březosti,
- péče o březí fenu, výživa, zátěž.
- Nabídka a inzerce štěňat,
- chovatelské podmínky pro odchov štěňat

Hárání

Je to fyziologický (přirozený) proces. Říje je vyvrcholení pohlavního cyklu hárání má 4 fáze:

- 1. proestrus
- 2. estrus
- 3. metestrus
- 4. diestrus

Hárat začíná fena, je-li pohlavně dospívající s ohledem na velikost a ranost plemene. První hárání u feny nastupuje okolo 7 měsíce stáří, ale výjimkou nejsou ani plemena, kde se první hárání objeví až kolem 12 – 15 měsíce (retrívři).

Fena je zvíře diestrické (má 2 říje do roka), ale může se hárat i jednou za rok.

Hárání se opakuje pravidelně po 6-7 měsících. Délka trvání říje 21-28 dní. První hárání po porodu by se mělo dostavit do 7 měsíců po odstavu štěňat, respektive po ukončení plného kojení – dokud převažuje mateřské mléko.

Projevy hárání – první barva, kterou chovatel zaznamená, signalizuje 3-4 den hárání, takže laik počítá hárání ode dne, kdy zaznamenal barvu, ale odborník ví, že se jedná o 4 den. Při pečlivé kontrole feny můžeme v prvních 3-4 dnech, kdy ještě nebarví, zaznamenat otoky vnějších pohl. orgánů. Sledujeme-li chování – častěji močí, může mít změny nálad – mazlivost, nevraživost, neposlušnost atd. Nechá na sebe skákat, ale spíše skáče na druhé psy ve smečce. Toto může aplikovat i na člověka.

Chováme-li psy ve smečce nebo udržujeme-li kontakt s jinými psy, může nám chování samců avizovat hárání již 14 dní dopředu (i dominantní fena – začne na ně skákat, přečůrává jejich moč). Hárá-li dominantní fena, překrývá svojí močí všechna močení ostatních fen v rámci hierarchie.

Barvení feny má různou intenzitu. V prvních dnech se objeví jasně červená krev. Intenzita barvy postupně slábne. Kolem 8. -10. dne je barva růžová a do 14. dne by se měl objevit jen světle žlutý výtok a schází otok. Je to znamení, že se fena dostává do vrcholu hárání. To si potvrdíme i svolností feny připustit k sobě psa. Odborným vyšetřením, tzv. cytologií (jsou to stěry ze stěny pochvy – cervikální hlen děložní zátky) nám veterinář přesně určí den vhodnosti krytí. Tato doba je mezi 12. -17. dnem, přesto ale teorie uvádí dobu mezi 9. -17. dnem (individuální). Riziko nakrytí feny ale nekončí 17. dnem, ale pokračuje až do 28. dne!! Nejvhodnější dobu na krytí jsme si poznačili kvůli vhodnosti z chovatelského hlediska (vrchol ovulace, nejvíce vajíček => plný vrh).

Z hlediska výcviku je třeba využít doby prvního hárání, kdy je fena roztěkaná, neposlušná a celkově neukázněná, k upevňování dosud cvičených cviků a k upevňování kázně a autority. Majitel feny si musí uvědomit, že při prvním hárání prochází fena obdobím puberty, snaží se osamostatnit od smečky i od člověka, stává se osobností! V době hárání může fena projevovat zvýšenou chuť k žrádlu nebo naopak nechutenství. Ani jeden z extrémů se nebudeme snažit řešit. Zvýšením krmné dávky při žravosti feny si pravděpodobně přivodíme problém – nadváhy. Při nechutenství fenu nenutíme a nedojetky nikdy neponecháváme.

Je-li fena nakryta, nekončí tím hárání, ale volně dohárá až do konce (28. -30. den).

Výběr krycího psa

Krycího psa si chovatel určuje sám. V případě, že žádá doporučení krycího psa, je nutné tuto okolnost uvést v žádosti o krycí list. Krytí a úhrada za krytí je výhradně věcí dohody mezi chovatelem a majitelem krycího psa.

Určení doby krytí

U chovatele by mělo probíhat záměrné plánování krytí feny (= plemenitba) – pouze zdravé feny v chovné kondici, zdravým psem!

Před předpokládaným krytím minimálně 14 dní neprovádí chovatel žádné veterinární zákroky (očkování, čipování ...). Fenu izolujeme od všech nemocných psů. Především na podzim a na jaře kdy jsou virózy nejčastější. Vrchol hárání, kdy je nejvhodnější termín na krytí, se většinou neshoduje se svolností feny (rozdíl 6-12 hodin)

Projevy svolné feny – nechá na sebe naskakovat feny i psy, prohýbá hřbet, postoj pánevních končetin je přitom široce rozkročen (reflex nehybnosti), jestliže mírně zapružím na bedra feny v bedrokřížové krajině, dovedeme ji do tohoto reflexu. U fen s ocasem sledujeme tzv. zalomení ocasu.

Doba ovulace je mírně posunuta na konec období reflexu nehybnosti. Jakmile zjistíme reflex, lze provést cytologickou zkoušku stěrem ze sliznice pochvy a vysledování vrcholu ovulace pod mikroskopem (obarvená jádra v buňce dorůstají = krytí nejdéle do 12 hodin, buňky vyplněné jádrem a narušená membrána = zapuštění se pravděpodobně již nepovede). Máme-li možnost mít fenu v době krytí s krycím psem, určí si pes sám nejvhodnější dobu. Je to doba, kdy fena již přestává být ochotna stát, ale hladina progesteronu je na nejvyšším bodě.

Průběh krytí

U chovatele by mělo probíhat záměrné plánování krytí feny (= plemenitba) – pouze zdravé feny v chovné kondici, zdravým psem!

Před předpokládaným krytím minimálně 14 dní neprovádí chovatel žádné veterinární zákroky (očkování, čipování...). Fenu izolujeme od nemocných psů. Především na podzim a na jaře kdy jsou virózy nejčastější. Vrchol hárání, kdy je nejvhodnější termín na krytí, se většinou neshoduje se svolností feny (rozdíl 6-12 hodin)

Projevy svolné feny – nechá na sebe naskakovat feny i psy, prohýbá hřbet, postoj pánevních končetin je přitom široce rozkročen (reflex nehybnosti), jestliže mírně zapružím na bedra feny v bedrokřížové krajině, dovedeme ji do tohoto reflexu. U fen s ocasem sledujeme tzv. zalomení ocasu.

Doba ovulace je mírně posunuta na konec období reflexu nehybnosti. Jakmile zjistíme reflex, lze provést cytologickou zkoušku stěrem ze sliznice pochvy a výsledování vrcholu ovulace pod mikroskopem (obarvená jádra v buňce dorůstají = krytí nejdéle do 12 hodin, buňky vyplněné jádrem a narušená membrána = zapuštění se pravděpodobně již nepovede). Máme-li možnost mít fenu v době krytí s krycím psem, určí si pes sám nejvhodnější dobu. Je to doba, kdy fena již přestává být ochotna stát, ale hladina progesteronu je na nejvyšším bodě.

Máme-li možnost krýt na volném prostranství, ponecháme krytí volný průběh až do okamžiku svázání. Nejčastější problémy v krytí, oplození a následné četnosti vrhu vyplývají z nepřirozeného krytí (v bytě, na vodítku). Asistence chovatele při svázání je někdy nutností, zvláště u temperamentní feny, která by svojí aktivitou psovi pravděpodobně ublížila. Svázání trvá několik málo minut až 40-45 minut. Pak dojde k rozpojení jedinců. Podmínkou oplození ale není svázání!!

Odsemenění psa poznáme podle kontrakce konečnickového svěrače. Fenu po krytí a rozvázání je třeba rychle odvést na klidné místo (např. auto), kde ví, že se nesmí vymočit. A cestou na to místo jí nedám možnost se vymočit.

Skok je možno opakovat zhruba za 2 hodiny.

Opakované krytí se provádí většinou opět obden (spermie přežívají až 72 hodin v pohl. ústrojí – vyčkají na případnou pozdější ovulaci).

Dokumentace krytí

Chovatel požádá 2 měsíce před předpokládaným krytím své feny příslušného územního poradce chovu MSBMK / dle členství v pobočce / o vydání krycího listu.

Do odvolání / vydání žádanek / lze použít formu dopisu, ve kterém musí být uvedeno: Plné jméno a adresa chovatele, název chovné stanice / pokud ji chovatel ještě nemá, je doporučeno současně žádat o její registraci u ČMKU Praha / a dále plemeno a jméno feny včetně chovné stanice, její číslo HPK. Při první žádosti o krycí list pro danou fenu přiložit fotokopii jejího PP.

Vydání krycího listu je bezplatné. Chovatel obdrží od ÚPCH modrý a červený krycí list. Oba tyto listy vyplní ve všech rubrikách spolu s majitelem krycího psa při krytí.

Majitel krycího psa zapíše do „Knihy krytí“, a odešle červený krycí list ihned, nejdéle však do 7 dnů poradci chovu, který jej vydal. Poplatky za krytí se neplatí.

Po narození štěňat zašle chovatel do 5 dnů

Diagnostika březosti

V období březosti nebudeme provádět žádné veterinární zákroky (očkování) Příznaky březosti závisí na plemeni, na jeho velikosti, na četnosti vrhu, na stáří feny, na pořadí vrhu, na chovné kondici feny. Čím větší plemeno, tím četnější vrh a březost lze vizuálně pozorovat dopředu.

Fenu bychom měli poprvé krýt nejdéle do stáří 4 let. Včasné zjištění gravidity je základem chovatelské péče! Prvním příznakem březosti je přerušení pravidelného pohlavního cyklu.

Metody zjišťování gravidity:

- **Ranná diagnostika** – zjištění hladiny progesteronu v krvi nebo v moči
- **Rektální metoda** – zjištění přes konečník. Je zvětšený děložní krček nebo děložní tělo
- **Ultrazvuk** – mezi 21. – 28. dnem, ideálně 24. -25. den.
- **Vnější metoda** – nejméně náročná, nejpraktičtější. Nastává změna ve formování břicha a struků, sledování pohybu plodu a měření jejich srdeční ozev.

Péče o březí fenu

Na začátku březosti je péče úplně stejná jako u nebřezí feny – není třeba měnit krmnou dávku ani samotné krmivo ani pracovní a denní režim. Chyba chovatelů v tomto období spočívá v tom, že po krytí zvyšují a vylepšují krmnou dávku (! pozor na bílkoviny!) a zmírňují trénink (pohyb). Toto vychýlení z normálu vede častěji k rané embryonální mortalitě štěňat (vstřebání).

Ke konci první polovině březosti (za měsíc, 30 dní) fenu odčervíme. Od této doby upravíme pracovní režim postupným záměrným snižováním výkonu a rozdělíme stávající krmnou dávku na polovinu (neměníme krmivo, nepřidáváme) a podáváme ji ráno a večer.

Výživa březí feny

Asi 14 dní před porodem postupně (mícháním) během 1 týdne přejdeme na krmení pro kojící feny, nezvyšujeme dávku, ale rozdělíme ji na více krmení během dne. Takto upravený krmný režim nezatěžuje zažívací trakt feny (celá váha dělohy leží na obsahu zažívacího traktu a moč. měchýři – často močí). Fena musí mít neustále k dispozici čistou vodu (teplota 10 -12 °C).

Od poloviny březosti s fenou neprovádíme cviky dovednosti (překážky) ani jiný namáhavý pohyb (skoky do vody, plazení, vysílačky, aporty). Je-li možnost plavání – nezamezovat!

Nebezpečí přidávání objemu krmné dávky ke konci březosti vede k nadměrnému růstu štěňat => obtížný porod. Krmnou dávku lze zchutňovat: ovoce, zelenina (čínské zelí, hlávkový salát, pažitka, mladé nasekané kopřivy, libeček, mladý řebříček, mrkev, petržel, celer – syrová, ne cibule, česnek, zelí, pórek, kapusta a květák – nadýmají),

rybí tuk, libové maso: hovězí – jazyk, srdce, svalovina, kuřecí, ne vepřové – vysoký podíl nitrosvalového tuku, ne mladá masa (telecí, kůzlečí – jsou nevyzrálá). V době březosti nepodáváme ani měkké kosti = zácpa. Můžeme podávat netučný tvaroh, neslazený jogurt, kyselé mléko, žloutek (bílek nestráví). V žádném případě nebudeme nadhodnocovat výživovou hodnotu krmné dávky březí feny (vánočky, rohlíky, knedlíky, brambory). Nadhodnocování krm. dávek vede k předčasné tvorbě mléka, jeho uvolňování v době, kdy štěňata ještě nejsou narozená (vede k zánětu). U kvalitních granulí určených pro březí a kojící feny máme jistotu vyrovnanosti krmné dávky a předejdeme tak problémům jako jsou velká štěňata (štěňata nejvíce rostou v poslední třetině březosti), obtížným porodům, zánětům mléčné žlázy => problémům s výživou štěňat (zbytečná starost pro chovatele).

Zátěž březí feny

Od poloviny březosti s fenou neprovádíme cviky dovednosti (překážky) ani jiný namáhavý pohyb (skoky do vody, plazení, vysílačky, aporty). Je-li možnost plavání – nezamezovat! Tuto zátěž snižujeme postupně, ale denně dodržujeme pohyb a procházky podle výše březosti. Fena si musí svůj pohyb určovat sama. Čím četnější dávky krmiva, tím četnější procházky. Posledních 14 dní březosti fena velmi často močí – musíme jí to umožnit.

Nabídka a inzerce štěňat

Prodej štěňat se řídí nabídkou a poptávkou. Pokud máme štěňata zadaná již předem je vhodné po narození, určení počtu a pohlaví upřesnit zda zájemce o dané štěně má stále vážný zájem a domluvit se na výši zálohy.

Chovatelské podmínky pro odchov